

Ungdomsråd – goda intentioner men sämre institutionell inramning

Anders Kassman & Johan Vamstad

**Ungdomsråd – goda
intentioner men sämre
institutionell inramning**

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
Syfte och bakgrund	7
Metod och material	8
Användning för ideella organisationer	9
Användning för kommunerna	10
Föreningslivets självständighet	11
Publicering	12
Referenser	13

Sammanfattning

I projektet undersöks de svenska ungdomsråden och deras möjligheter att bidra till ökat kommunalt ungdomsinflytande. Ungdomsråden administreras av kommuner och stadsdelsområden för att öka det politiska intresset och för att ge ungdomar chans till verkligt inflytande. Ungdomsråden analyseras utifrån teorin om institutionella logiker för att belysa intentionerna bakom råden och möjliga effekter på ungdomsinflytandet. Resultaten visar att den administrativa logiken ofta tar över den demokratiska logiken vilket innebär att ungdomars inflytande i praktiken blir mycket begränsat. Resultaten baseras på kvalitativa data som intervjuer, fokusgrupper, observationer och dokumentstudier i sex olika ungdomsråd runt om i Sverige.

Inledning

Ungdomar i Sverige och nästan alla andra länder har det gemensamt att de är mindre aktiva än andra inom alla institutionaliserade former för politiskt deltagande (Giroux 2010, Stolle & Hooghe, 2011). För att försöka öka ungas politiska deltagande finns i Sverige statligt stöd till bland annat särskilda ungdomsråd. Jämfört med andra demokratiska organisationer som till exempel de politiska ungdomsförbunden är ungdomsrådets roll i det representativa systemet oklar (Ljungberg, 2009). De kan ses som ett verktyg för politisk kommunikation mellan ungdomar och de etablerade politiska institutionerna, men också som ett utrymme för ungdomarna att själva diskutera politiska frågor. Ungdomsråden utgör således ett ovanligt exempel på en hybridorganisation med en blandning av ungas ideella civilsamhällesengagemang och mer eller mindre starka band till den kommunala politiska strukturen (Billis, 2010).

Syfte och bakgrund

Den representativa demokratin har svårt att hantera ungas inflytande. Eftersom de inte får rösta är de formellt uteslutna. Men många stater har utvecklat alternativa vägar för ungdomsinflytande. Ungdomsråd är exempel på ett sådant alternativ. Syftet med forskningsprojektet var att undersöka ungdomsrådets möjligheter att fördjupa demokratin genom att kanalisera ungdomsinflytande i det kommunala beslutsfattandet. Vi intresserar oss särskilt för ungdomsrådets institutionella placering och den institutionella logik som styr dem.

Ungdomsråden kan variera stort i både storlek och form men de har alla samma övergripande målsättningar: att få ungdomar mer intresserade av lokala frågor både politiskt och socialt. I undersökningen beskrivs hur och varför lokala myndigheter initierar ungdomsråd, vilket kontrasteras mot en empirisk underökning av de svenska ungdomsråden. Resultaten visar att det finns ett stort intresse bland de svenska ungdomarna men möjligheterna till inflytande på de lokala frågorna är dåliga eftersom den lokala administrationen har svårt att härbärgera ungdomarnas vilja.

Metod och material

Ungdomsråden undersöktes utifrån fallstudieteknik där alla de sex studerade ungdomsråden som kom att ingå i undersökningen behandlade som ett och samma fall. Datainsamlingen skedde genom intervjuer, fokusgrupper, dokumentstudier, sekundärdata och insamling av uppgifter genom webbplatser och sociala medier. Urvalet präglades av såväl strategiska val och begränsades av tillgänglighet på data och intervjupersoner. I urvalet av kommuner eftersträvades en mångfald av kommuner vad gäller storlek, urbanisering och socio-ekonomisk profil. Eftersom Stockholm är så stort och uppdelat i stadsdelsområden utgjorde innerstadsområden och förortsområden i Stockholm olika urvalsenheter. I tillägg studerades ett ungdomsråd i en mindre landsortskommun, ett i en liten kommun i utkanten av ett storsdatsområde och två stycken i olika mellanstora städer. På dessa platser intervjuade vi deltagare i ungdomsråden och representanter från den förvaltning där råden var placerade. Dessutom genomfördes deltagande observationer vid rådens reguljära möten för att få en bättre förståelse för relationerna mellan deltagarna och kommunens representanter. Observationerna följdes av fokusgrupper där ungdomarna bads att reflektera kring sina möjligheter till inflytande, sina motiv för deltagande, hur råden fungerade och vad de förväntade sig för resultat. Sammantaget genomfördes sju intervjuer, tre observationer och tre fokusgrupper med sammanlagt 30 ungdomar.

Det är svårt att studera ungdomsråd eftersom de är så rörliga. Ett ungdomsråd som det ena året är mycket aktivt kan nästa år vara nedlagt. Omsättningen på medlemmar och idéer är mycket stor. Det är därför svårt att etablera kontakter med respondenter vilket kan påverka representativiteten negativt. Men som resultaten visar utgör deltagarna en relativt homogen grupp vilket ändå talar för möjligheten att uppnå en viss representativitet med en relativt liten grupp respondenter. Alla respondenter var äldre än 15 år vilket utgjorde ett krav utifrån etiska regler (SFS, 2003:460).

Användning för ideella organisationer

Ungdomsråd har en lång historia i Sverige, de första startades redan på 1920-talet. De har under hela tiden haft samma övergripande målsättning: att organisera ungdomar. I början litade man framförallt till att folkrörelserna skulle sköta det hela (Olson, 1992). Idag fyller ungdomsråden en mer skenbar demokratisk roll. Ansvaret för att engagera ungdomar har hamnat på lokala kommunala förvaltningar och följer därför en byråkratisk institutionell logik vilket försvårar för ungdomarna att få inflytande. Målen för verksamheten är inte främst att ge ungdomar inflytande utan att fylla kommunernas behov av ungdomsrepresentanter för att stärka sin legitimitet när det gäller ungdomsfrågor. Som demokratiskola tycks råden dock fungera något bättre och många av de intervjuade känner sig tagna på allvar och att de själva som medlemmar har bidragit till att stärka sin egen och gruppens politiska förmåga. Men i samband med detta uppstår problem med rådets representativitet. Det finns modeller för att öka rådets representativitet men de har begränsad framgång. Det här är ett viktigt skäl till att ungdomsdeltagande bättre hör hemma inom föreningslivet är i den kommunala förvaltningen. Medlemmar inom föreningslivet representerar inga andra än sina medlemmars intressen. Risker är att nuvarande organisering leder till minskat engagemang tack vare uteblivna möjligheter till inflytande.

Användning för kommunerna

Resultaten talar för att kommunerna bör avstå från viljan att starta ungdomsråd eftersom inte mycket talar för att ungdomars inflytande faktiskt ökar av detta. Det är svårt att åstadkomma representativitet och det blir därför svårt att avgöra vem de ungdomar som engagerar sig i råden talar för, vilket inverkar menligt på deras möjligheter till inflytande. En positiv tolkning av resultaten om elevrådets tillkortakommande skulle vara att de möjligtvis fyller någon sorts symbolisk funktion, att de exempelvis signalerar för de unga själva och andra i samhället att ungdomars inflytande är viktigt. En mer dyster tolkning av samma resultat skulle vara att de istället riskerar att bland unga minska tilltron till den organiserade politiken och deras roll som ännu icke röstberättigade i det politiska systemet. En lärdom från studien är att kommuner istället bör med olika medel uppmuntra unga att själva organisera sig kring de frågor som de finner angelägna, utan att försöka passa in ungdomsengagemanget i en kommunal förvaltningsmodell. Ett sådant medel kan vara föreningsstöd eller andra former av stöd till ungas engagemang i civilsamhället.

Föreningslivets självständighet

Under senare år har en paraplyorganisation för Sveriges ungdomsråd skapats. Den försöker organisera ungdomsråden så att de ska kunna bli mer självständiga från kommunerna. Men långt ifrån alla ungdomsråd är medlemmar. Deras verksamhet ligger utanför projektets ramar men efter vissa kontakter med dem bedömer vi det som att de har liknande problem som de lokala ungdomsråden. Omsättningen av medlemmar är stor vilket kan försvåra verksamhetens kontinuitet.

Projektets resultat talar generellt för att göra en åtskillnad mellan olika institutionella logiker och då bör ungdomars inflytande organiseras inom föreningslivet eftersom det har en tydligare koppling till den demokratiska institutionella logiken.

Publicering

Artikel, referee-granskad tidskrift:

Kassman, A. och Vamstad, J. 2018. ”*Local Public Administration as facilitator of political youth participation – good intentions and institutional shortcomings*” in International Review of Sociology (inskickad)

Konferensbidrag:

Kassman, A. och Vamstad, J. 2018. ”*Government, Civil Society or Something Else – the Curious Case of Swedish Youth Councils*” presenterad vid den 13:e konferensen med International Society for Third-sector Research, i Amsterdam den 10–13:e juli 2018.

Referenser

Billis, D. (red.) (2010). *Hybrid organizations and the third sector: challenges for practice, theory and policy*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Giroux, H., A. (2010). *Youth in a suspect society: democracy or disposability?* New York: Palgrave Macmillan

Ljungberg, E. (2009). *Ungdomar, utveckling och utmaning: studier av samhälls- och identitetsskapande processer i 1990-talets ungdomspolitik*. Sundsvall: Mittuniversitetet

Olson, H.-E. (1992). *Staten och ungdomens fritid: kontroll eller autonomi?* Lund: Arkiv

SFS (2003). Lag (2003:460). Om etikprövning av forskning som avser människor

Stolle, D., & Hooghe, M. (2011). *Shifting inequalities: Patterns of exclusion and inclusion in emerging forms of political participation*. *European Societies*, 13(1), 119–142.